

2. A nemzetközi önkéntes szolgálat tervezése

T-kit
Nemzetközi
önkéntes szolgálat

2

2.1 A nemzetközi önkéntes szolgálat szereplői

Ebben a T-kitben a nemzetközi önkéntes projektek három szereplőjével foglalkozunk. Értelemszerűen az *önkéntesek* azok, akik nélkül az önkéntes szolgálat létre sem jöhetne. Az önkéntesek keresik meg a külföldi projektlehetőségeket, és *küldő szervezetük* gondoskodik a nemzetközi önkéntes projektben való részvételük előkészítéséről. A projekt helyszínén az önkéntes munkájához egy helyi szervezet biztosít megfelelő keretet, amely szervezetet *fogadó szervezetnek* nevezzük. Hosszabb-rövidebb külföldi szolgálatuk után az önkéntesek visszatérnek hazájukba, és – ideális esetben – ott hasznosítják a projekt folyamán szerzett tapasztalataikat.

2.1.1 Az önkéntesek

Az önkéntesek az önkéntes projektek kulcsfontosságú szereplői, akik önszántukból adják ötleteiket, energiájukat és munkájukat egy projekthez. Az önkéntes szolgálati projekt jellegétől függően (lásd 1.4 A nemzetközi önkéntes szolgálatban való részvétel okai) az önkénteseket és az önkéntes szolgálatot tekinthetjük a rászoruló közösségnek történő segítségnyújtás eszközeinek, de maga az önkéntes is állhat a személyes vagy szakmai fejlődését célzó folyamatok középpontjában. A legtöbb esetben mindkét elem megtalálható az önkéntes indítékai között. Fontos, hogy az önkéntes szolgálat szervezői meggyőződjenek arról, hogy az önkéntesek indítékai összeegyeztethetők az önkéntes tevékenységeket felkínálók szándékaival, amire felhasználhatjuk például az 1.4-es fejezetben található kérdőívet.

Az önkéntesek célja tehát lehet teljesen emberbarát: lehet, hogy a választott projektjükhöz való hozzájárulásukkal egy kicsit meg szeretnék változtatni a világot. Am lehet, hogy olyan fiatalokról van szó, akik a külföldi projektben való részvételtől hasznos készségek elsajátítását remélik, amely az első lépést jelentheti számukra a jobb lehetőségekhez vezető úton. Az önkéntesek lehetnek határozott fiatalok, akik tudják, mit akarnak és könnyen eligazodnak az életben; de a nemzetközi önkéntes szolgálat

hasznos lehet a szociális munkások fiatalokkal folytatott tevékenységében, az önérték és a szociális érzék kifejlesztése terén is (erről lásd még a 6.1 Önkéntes szolgálat hátrányos helyzetű fiatalok számára című fejezetet).

Vagy akár rólad is szó lehet...

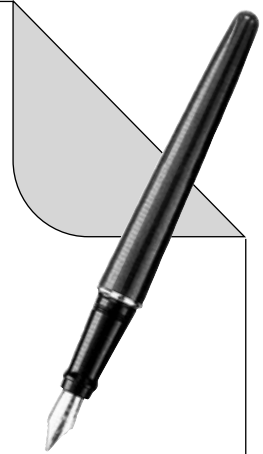
2.1.2 A küldő szervezet

Egy fiatal személy szeretne külföldön önkéntes szolgálatban részt venni. Ezt úgy valósíthatja meg a legkönnyebben, hogy keres a hazájában egy olyan szervezetet, melynek vannak nemzetközi kapcsolatai vagy ki tud ilyeneket alakítani (lásd 3.1 Hogyan találjunk megfelelő partnert projektünkhöz?). Ez a helyi szervezet gondoskodik a külföldi partnerszervezetenél történő önkéntes szolgálat előkészítésével összefüggő feladatokról, és a szolgálat befejeztével tovább foglalkozik a fiatallal. Ezt a helyi szervezetet *küldő szervezetnek* nevezzük.

Meg kell jegyeznünk, hogy a küldő szervezet nem vállal mindig aktív szerepet a nemzetközi önkéntes szolgálatban, sőt, bizonyos esetekben az önkénteseknek nincs semmilyen küldő szervezete. Néhány, nemzetközi önkéntes szolgálattal foglalkozó szervezetenél (például az ENSZ-önkénteseknél) közvetlenül kell jelentkezni egy-egy konkrét projektben való részvételre. Ez ugyan nem lehetetlen, mégsem nevezhető ideális megoldásnak, hisz ebben az esetben az önkéntesnek egyedül kell gondoskodnia az előkészítéssel kapcsolatos összes adminisztratív, szervezeti és kommunikációs feladról, amelyeket a küldő szervezet is elvégezhetne. Aki kezdő a nemzetközi önkéntes szolgálat világában, így könnyen túl nagy terheket vehet a vállára. Gyakran alábecsülik a küldő szervezet szerepét a nemzetközi önkéntes projektek sikerében, és néha akár maga a szervezet sem veszi észre, milyen sokat tehetne a siker érdekében.

Küldő szervezetek figyelmébe...

- A küldő szervezet népszerűsítheti a nemzetközi önkéntes szolgálatot, tájékoztatást adhat saját munkájáról és arról, milyen lehetőségeket nyújt a fiataloknak. Ez jó reklám a szervezetnek és az egész önkéntes szektornak. Az ilyen reklám felkeltheti a jövőbeni jelentkezők figyelmét is.
- A küldő szervezet kapcsolatokat alakít ki és ápol olyan külföldi szervezetekkel, melyeknél saját önkéntesei végeznek munkát (lásd a 3.1-es fejezetet: Hogyan találunk megfelelő partnert projektünkhöz?). Ez állandó kapcsolattartást, és ha lehet, találkozókat, látogatásokat szervezést jelent. Megfelelő és hatékony kommunikációs csatornákat kell kialakítani. A projektek sikere szempontjából fontos a közös munkakultúra és a nemzetközi önkéntes szolgálat kérdéskörét érintő egyetértés kialakítása.
- A küldő szervezetnek nemcsak az önkéntesek toborzása, de megszűrése is feladata: csak ezáltal lehet elkerülni, hogy olyan embereket küldjenek önkéntes projektekre, akik nem rendelkeznek a szükséges érettséggel, és a részvételük esetleg több kárt okozna, mint hasznot (erről lásd 3.2 Az önkéntesek toborzása és kiválasztása). Ahhoz, hogy ennek a feladatnak meg tudjon felelni, a küldő szervezetnek elegendő információt kell szereznie a fogadó szervezetről.
- A küldő szervezet egyeztet a fogadó szervezettel az önkénteseket érintő gyakorlati kérdésekről (pl. szállás, étkezés, munka jellege, munkaidő, biztosítás és az önkéntesek biztonsága, különböző díjak, zsebpénz stb.), és megállapodást köt ezekről. Amennyiben a küldő szervezet minimális elvárásai nem teljesülnek, kötelesek elhagyni a projektet, amíg a fogadó szervezet ezeket nem tudja teljesíteni (erről lásd 3.1.2 Minőségi követelmények).
- A küldő szervezet összegyűjti a külföldi önkéntes szolgálattal kapcsolatos információkat, és megosztja a potenciális önkéntesekkel és más érdeklődőkkel. Itt beszélhetünk a fent említett, közvetlenül az önkéntes programhoz kapcsolódó információkról (szállás, munka, étkezés stb.) és az önkéntesek szükségleteihez és igényeihez kapcsolódó információkról is (kerekesszékes megközelíthetőség, sportolási lehetőségek stb.).
- A küldő szervezet felelőssége az önkéntesek felkészítése és a nemzetközi önkéntes programban való részvételük indítékainak megismerése. A felkészítésnek a program követelményeihez kell igazodnia, ám figyelembe kell venni az önkéntesek szükségleteit is. A felkészülés hiánya vagy hibás volta sok kellemetlenséget okozhat, és akár az önkéntes korai távozásához is vezethet. Minél nagyobbak a küldő és a fogadó közösség közötti kulturális különbségek és minél hosszabb a külföldi tartózkodás időtartama, annál alaposabb felkészülésre lesz szükség (erről lásd 3.3.1 Az önkéntesek felkészítése).
- Az önkéntesétől különböző nyelvet beszélő országokba irányuló hosszabb távú projektek esetében szükséges a nyelvtanulás feltételeinek megteremtése, különösen, ha az önkéntes munkája gyakori kommunikációt tesz szükségessé. Az interaktív és kulturális értelemben érzékeny nyelvtanítás módszertanával kapcsolatban *A nyelvtanulás módszertana (T-kit on Methodology in Language Learning)* című T-kithez fordulhatunk, amelyet a www.training-youth.net weboldarról tölthetünk le.
- A küldő szervezet az önkéntes és a fogadó szervezet közötti közvetítőként fontos szerepet játszhat különböző gondok megoldásában (például konfliktusok feloldásával – erről lásd még a 4.4-es fejezetet a konfliktuskezelésről), vagy kapcsolattartó lehet az önkéntes csatládjára és a fogadó projekt között (például válsághelyzetek vagy nyelvi nehézségek esetén – erről lásd a 6.4-es fejezetet a válsághelyzetek kezeléséről). Ilyen esetekben fontos, hogy legyen egy listánk a vészhelyzetben szükséges telefonszámokkal és e-mail címekkel.
- A küldő szervezet tájékoztatja a fogadó szervezetet az önkéntesek toborzásának és szűrésének módjáról. A küldő szervezet tájékoztatást nyújt a fogadó szervezetnek az önkéntesek számára szervezett felkészítésről és folyamatosan értesíti az esetleges változásokról. Fontos, hogy a küldő szervezet ellássa a fogadó szervezetet az önkéntesekről szóló információkkal (különösen abban az esetben, ha az önkéntesek különleges szükségletekkel rendelkeznek) és tájékoztassa a fogadó szervezetet az önkéntesek utaztatásának részleteiről.

- Az önkéntesek visszatérése után a küldő szervezet egy értékelő szeminárium vagy találkozó szervezésével segítheti az önkénteseket élményeik átgondolásában és a más önkéntesekkel folytatott tapasztalatcserében (erről lásd 5.1 Értékelés).
- A küldő szervezet esetleg bevonhatja az új tapasztalatokkal és képességekkel rendelkező önkénteseket a saját munkájába vagy lehetőségeket javasolhat az önkéntes szolgálatot követő egyéb tevékenységre (erről lásd 5.2 Utánkövetés – élet az önkéntes szolgálat után).
- A küldő szervezetnek biztosítania kell az önkéntesek kiküldéséhez, a külföldi kapcsolattartáshoz, az önkéntesek felkészítéséhez és az önkéntes szolgálatot követő feladatok ellátásához szükséges anyagi eszközöket (erről lásd 2.3 Finanszírozás és költségtervezés).
- A két partnerszervezet együttműködését minden közös projekt végzetével érdemes kiértékelni.
- A rövid és a hosszú távú nemzetközi önkéntes projektek esetében egyaránt fontos, hogy dokumentáljunk minden, a projekttel kapcsolatos információt (egy külön projektmappában).

Bármely nonprofit szervezet lehet küldő szervezet, a környezetvédő csoportoktól az ifjúsági klubokig és a gyógyszerészeti intézetektől az önkormányzatokig. Ezt a szerepet betölthetik nemkormányzati és kormányzati szervezetek (helyi intézmények és hatóságok stb.) egyaránt. Lehet szó önkéntes szolgálattal foglalkozó nemzetközi hálózatba btagozódott szervezetekről, melyek minden nyáron fel tudnak ajánlani önkéntes szolgálati lehetőségeket, vagy a legkisebb helyi csoportosulásokról is, amelyek valamilyen módon találnak egy fogadó szervezetet és az egész együttműködés során csak egyetlen önkéntest küldenek ki.

És itt akár a te szervezetedről is lehetne szó...

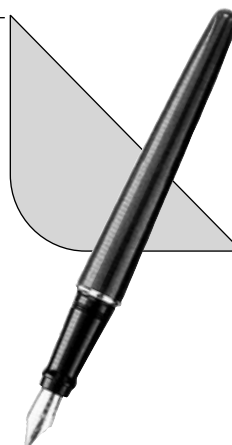
2.1.3 A fogadó szervezet

Ha az önkéntes már eljutott a külföldi helyszínre, a fogadó szervezet gondoskodik róla. Ez a szervezet külföldről érkező önkénteseket fogad, akiket különféle nonprofit tevékenységek végzésében támogat.

A fogadó szervezet a nemzetközi önkéntes szolgálati projekt ideje alatt gondoskodik az önkéntesek mindennapi munkájáról és ügyes-bajos dolgairól, ám ideális esetben már a projekt előkészítésében is aktív szerepet vállal.

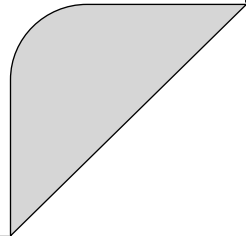
A fogadó szervezetek figyelmébe...

- A fogadó szervezetnek megfelelő módon tájékoztatnia kell az önkénteseket a rájuk váró új életről és feladatokról (érkezéskor mindenképpen, de lehetőleg már azt megelőzően is). Ez nagymértékben hozzájárul az ismeretlentől való félelem csökkentéséhez és növeli az önkéntesek biztonságérzetét. Ugyanakkor az önkéntesek ilyen módon realisabb elvárásokat alakíthatnak ki. Erkezéskor érdemes az önkéntesnek egy ún. üdvözlőcsomagot adni, amely a fogadó szervezettel, a helyi közösséggel, az önkéntesek szálláshelyével, a tőlük elvárt munkával kapcsolatos hasznos tudnivalókat tartalmazza.
- A fogadó szervezetnek biztosítania kell az önkéntesek számára egy megfelelő ismerkedési időszakot, illetve megérkezés utáni képzést (erről lásd a 4.1-es fejezetet), vagy, ha ez szükséges, állandó, a projekt során végzett munkával kapcsolatos képzést. A nyelvtanítás is hasznos lehet, főleg a hosszú távú projektek esetében.
- A fogadó szervezetnek a legtöbb esetben az önkéntesek biztonságáért is felelősséget kell vállalnia, ezért fontos, hogy az önkénteseknek szánt feladatok elvégzéséhez a fogadó szervezet megfelelő munkakörülményeket teremtsen. A fogadó szervezetnek azzal is tisztában kell lennie, hogy az önkéntesek munkája nem léphet át egy bizonyos kockázati küszöböt (ez például az építkezési munkálatoknál fontos szempont). Nagyon hasznos lehet egy, a 6.4-es fejezetben (A válságkezelés kezelése) foglaltaknak megfelelő válságkezelési stratégia kialakítása.

- A fogadó szervezet nem csak az elvégzendő feladatok, de a szabadidős tevékenységek terén is segítséget és támogatást nyújt az önkénteseknek – például kirándulásokkal, ismerkedési lehetőségekkel kapcsolatban stb. A hosszú távú önkéntes szolgálat esetén jó ötlet lehet egy mentor kijelölése, aki segíti az önkéntest a honvágy leküzdésében, a beilleszkedésben (4.3 Az önkéntesek folyamatos támogatása).
- Annak biztosításához, hogy az összes érintettnek a lehető legtöbb hasznot hozza az önkéntes projekt, érdemes bevezetni a rendszeres ellenőrzést és kiértékelést lehetővé tevő módszereket. Az önkéntesek munkájára, életük alakulására fordított figyelem lehetővé teszi, hogy a fogadó szervezet szükség esetén még nagyobb problémák kialakulása előtt átalakíthassa a projektet. Ebben nagy segítséget jelentenek az önkéntes mentoraitól és a projekt más résztvevőitől származó információk (erről lásd még 4.2.1 Az önkéntes motiválása, illetve 5.1 Értékelés).
- Hasznos lehet, ha a fogadó szervezet a projekt végén kiállít egy oklevelet az önkéntesek számára, amelyben leírja az általuk végzett munkát, az elsajátított készségeket, vagy ellátja őket a projektvezetők vagy a szervezet vezetője által kiállított ajánlólevéllel. Ez nem csupán bizalomgerjesztő gesztus, de az önkéntesek segítségére is lehet további életük során (lásd még 5.3 Az önkéntes szolgálat hivatalos elismerése).
- A fogadó szervezetnek gondoskodnia kell a rá háruló feladatok anyagi fedezetéről. Ez az adminisztratív feladatok, a kommunikáció, az önkéntes feladataihoz szükséges felszerelés, a biztosítások, az étkezés és a szállásbiztosítás, bizonyos esetekben a zsebpénz költségeit jelenti. A költségvetés összeállítása során ne feledkezzünk meg az önkéntesek segítésére fordított munkaidőről sem (lásd még 2.3 Finanszírozás és költségtervezés)!

Bármilyen nonprofit szervezet lehet fogadó szervezet, a drogmegelőzéssel foglalkozó csoportoktól a gyermekgondozás terén dolgozó egyesületekig, az ifjúsági szervezetektől a természetvédelmi intézményekig stb. Ezt a szerepet betölthetik nemkormányzati és kormányzati szervezetek (helyi intézmények és hatóságok stb.) egyaránt. Lehet szó valamilyen, önkéntes szolgálattal foglalkozó nemzetközi hálózatba tartozó szervezetről, mely önkéntes lehetőségeket tud felajánlani minden nyáron, vagy egy kisebb helyi csoportosulásról is, mely mindössze egyetlen építőtábort szervez meg (erről lásd még 1.5 Az önkéntes szolgálat projektjeinek néhány területe).

És itt akár a te szervezetedről is szó lehetne...

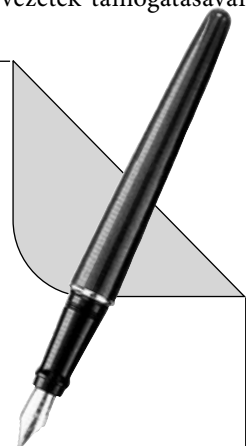
Néhány esetben előfordulhat, hogy a fogadó szervezetek csak koordináló szerepet töltenek be az önkéntes szolgálat során. A koordináló szervezet nem a saját tevékenysége támogatásához fogad önkénteseket, hanem olyan szervezetekhez közvetíti ki őket, melyekkel együttműködik. Ez azt is jelenti, hogy az ilyen szervezet többféle önkéntes tevékenység lehetőséget is fel tud ajánlani az önkéntes szükségleteinek és igényeinek megfelelően, és hogy valószínűleg jelentős tapasztalatot halmozott fel a hálózatába tartozó szervezetek támogatásával kapcsolatban.

A nemzetközi önkéntes szolgálat projektkoordinátora

A nemzetközi önkéntes szolgálatban való részvételre vállalkozó szervezetek sokfélék lehetnek. Am az legtöbbször közös bennük, hogy a nemzetközi önkéntes projektekben általában találkozunk olyan személyekkel (vagy esetleg egy személlyel), akik felvállalják a koordinátor szerepét. Itt említjük meg a nemzetközi önkéntes szolgálatok projektkoordinátorait olyan résztvevőként, akik nélkül valószínűleg semmilyen önkéntes szolgálat sem jöhetne létre. A koordinátor a nemzetközi önkéntes projektek motorja, ám nagyon gyakran kollégái nemzetközi önkéntességről alkotott véleményének, a partnerszervezetek és az önkéntesek igényeinek kereszttüzeiben találja magát. Ennek a T-kitnek az is a célja, hogy olyan eszközökkel lássa el a projektkoordinátorokat, amelyek megkönnyíthetik a dolgukat.

Lényeges, hogy a koordinátor tisztában legyen az egyes résztvevőkre háruló feladatokkal (lásd 2.2 A projektciklus) és a számukra kínálkozó előnyökkel (lásd még 1.4 A nemzetközi önkéntes szolgálatban való részvétel okai). A koordinátor könnyebben meg tudja győzni a többi érintettet a nemzetközi önkéntes projekt által teremtett értékekről, ha jól ismeri a projekt pozitívumait és esetleges negatívumait (lásd még 3.3.2 A küldő és fogadó szervezetek felkészítése). A koordinátor egyik nagy feladata a partnerek felkutatása: ebben segítséget nyújthat a 3.1-es fe-

jezet (Hogyan találunk megfelelő partnert projektünkhöz?). A koordinátor munkája során bizonyos forráskutatási és költségtervezési feladatokkal is találkozhat, ezekkel a 2.3 Finanszírozás és költségtervezés című fejezet foglalkozik. A projektkoordinátor a projektek létrehozásához és működtetéséhez sok segítséget és jó ötletet találhat a *Projektmenedzsment* című T-kitben (letölthető a www.training-youth.net honlapról).

A koordinátor a fogadó szervezeteknél gyakran egyszersmind az önkéntesek hivatalos segítőtje, bár bevonhat másokat is különböző feladatokba, mint például a munkával kapcsolatos oktatás, a személyes jellegű ügyekről való gondoskodás, az interkulturális tanulás elősegítése vagy az önkéntes szabadidős programjainak szervezése – ahogy azt a 4.3 Az önkéntesek folyamatos támogatása című fejezetben is leírjuk. De a koordinátornak nem csak az önkéntesre kell figyelnie: az önkéntessel együtt vagy az önkéntes környezetében dolgozó személyek segítése szintén a feladatai közé tartozik. A 4.2.2 A munkatársak motiválása – az elfelejtett dimenzió című fejezet épp ezzel a bonyolult témával foglalkozik.

És akár te is lehetnél projektkoordinátor...

Ha projektkoordinátor vagy...

- Olvasd át alaposan ezt a T-kitet és akár néhány másikat is a www.training-youth.net honlapról letölthető T-kitek közül (projektmenedzsment, interkulturális tanulás, nyelvtanulási módszerek stb.)!
- Tanulj olyan emberek és szervezetek példájából, akik már szerveztek ilyet, hogy ne kelljen újra főtálnod a spanyolviaszt!
- Alakíts ki egy csapatot olyan emberekből, akik segíthetnek a projekt átgondolásában, akikkel megoszthatod az ötleteidet, akiktől visszajelzést kapsz stb.! Több szem többet lát!
- Ha lehet, ne egyedül dolgozz! Vond be a kollegáidat, barátaidat!
- Várd ki, amíg beérnek a projekt különböző részei! Ne add fel a munkát! Végül meg fogod látni, hogy megérte.

2.2 A projektciklus

Az ötlettől a konkrét tervig

A jó projektötletek általában olyankor támadnak, amikor a legkevésbé várnánk: kávézóban ülve, borotválkozás közben a fürdőszobában stb. Ahhoz, hogy az ötleteink kikristályosodjanak és főleg ahhoz, hogy megvalósuljanak, sok időt és energiát kell beléjük fektetnünk. Ehhez gondos tervezésre és színvonalas végrehajtásra van szükség. A projektmenedzsment úgy működik, mint amikor karót dugunk egy paradicsompalánta mellé – a palánta ugyan a karó mellett növekszik, ám el-elhajlik egyik vagy másik irányba. Az igények felmérésevel, az „okos” célmeghatározással, az átgondolt stratégia és jó partnerség kialakításával, a feladatok világos megosztásával és a reális menetrend felállításával megakadályozhatjuk, hogy palántánk a földhöz lapuljon.

A projektmenedzsment folyamatát lépésről lépésre leírja a *Projektmenedzsment* című T-kit harmadik fejezete, ezért ezúttal csak néhány, nemzetközi önkéntes szolgálattal kapcsolatos témával foglalkozunk, arra számítva, hogy az olvasók kiegészítik az itt olvasottakat más T-kitben található tanácsokkal (a *Projektmenedzsment* című T-kit letölthető a www.training-youth.net honlapról). Emellett tanácsot kérhetünk olyan szervezektől vagy személyektől, akik már szerveztek a miénkhez hasonló projekteket.

A való életben...

A T-kit különböző pontjaiban az ELKA munkájából vett példákkal fogjuk bemutatni az ebben a fejezetben tárgyalt eszközök valós alkalmazását.

Az ELKA egy Velho nevű kisvárosban működő ifjúsági klub. Mivel Velho gyönyörű hegyvidéken fekszik, az ELKA tevékenysége főleg a természet- és környezetvédelemre összpontosul. Az elmúlt évek során a klub tagjai sok munkát fektettek az erdei turistautak rendbetételébe és karbantartásába.

Susan, a klub egyik lelkes tagja találta ki, hogy érdemes lenne jobban kihasználni a turistautak által nyújtott lehetőségeket: jelzések elhelyezésével és pihenőhelyek kialakításával vonzóbbá lehetne őket tenni a „zöld turisták” számára. A turistautak kihasználását célzó másik ötlet a természetjárás és kalandtúrák szervezése volt fiatalok számára. A források szűkössége miatt Susan úgy gondolta, az önkéntesek bevonása a legjobb módszer ötleteinek megvalósítására. Egy kéthetes építőtábor elég lenne a jelzések elhelyezésére és a pihenőhelyek kialakítására, két önkéntes pedig egy hosszú távú projekt keretében erdei séták és kalandtúrák vezetésével foglalkozhatna.

Egy ötlet persze nem elszigetelten létezik, akikkel csak megismertetik, mind kialakítják róla a saját véleményüket. Minden projekt esetében fontos megtudni, milyen a fogadtatása az érintett közösségen belül. A projektötletek nem csak a kitalálójuk szórakoztatására jönnek létre, ezért kell felmérni, hogy van-e igény a különböző elképzelésekre. Ezt nevezzük igényfelmérésnek.

- Mi a helyi közösség tagjainak (szomszédok, szülők, politikusok, egyéb ifjúsági szervezetek stb.) véleménye a projekttel kapcsolatban?
- Mi a projektben potenciálisan érintett személyek (szervezeted tagsága, tevékenységek célcsoportja, a látogatók stb.) véleménye?
- Mi a szervezeted (kuratórium/vezetőség, alkalmazottak, önkéntesek) véleménye?
- Léteznek-e már hasonló projektek? Az új projekt nem jelentene konkurenciát valakinek, vagy kétszeres munkavégzést?
- Bármilyen más?

Az igényfelmérés ikerpárja a forráselemzés. Ha létrejön az összes érintett megegyezése a projekttel kapcsolatban, meg kell győződni arról is, hogy elérhető-e a megvalósításához szükséges dologi eszközök, illetve emberi és pénzügyi források. Annak felismeréséhez, hogy teljesülnek-e a szükséges feltételek, alaposan meg kell vizsgálni a szervezet gyengeségeit és erősségeit. A nemzetközi önkéntes szolgálatot érintő külső lehetőségek és veszélyforrások alapos ismerete pedig ahhoz szükséges, hogy valóban dönteni lehessen a követendő eljárásról, a lehetőségek minél teljesebb kihasználása és a veszélyforrások elhárítása biztosításával.

A való életben...

Susan megbeszélte az elképzeléseit néhány klubtaggal és ifjúságsegítővel, és mivel az ötlet fogadtatása pozitív volt, úgy döntött, a vezetőséggel is ismerteti az ötleteit. Susan elképzelései vegyes fogadtatásban részesültek, mivel néhányan úgy gondolták, hogy a velhói turizmus fejlesztése az erdei jelzésekről és pihenőhelyekről való gondoskodással együtt az önkormányzat feladata lenne. Ezért sort kerítettek egy találkozóra az önkormányzat képviselőivel, ahol megtárgyalták ezeket az ötleteket. Az önkormányzat megértette, milyen haszonnal járna ez a projekt, ezért beleegyezett, hogy ellássa az ELKA-t az építőtáborhoz szükséges eszközökkel. A természetjárás és a kalandtúrák iránti igényt az ELKA a helyi ifjúsági szervezetekhez eljuttatott tájékoztatólevelekkel próbálta felmérni. Tizenkét szervezet mutatott érdeklődést a lehetőség iránt. Az ELKA ezek alapján úgy döntött, hogy a két projekt hasznos lenne a közösség számára, illetve az ELKA jó hírért is növelné.

A projektötletet ki kell fejleszteni és konkrét tervvé vagy stratégiává alakítani. A stratégia azonban csak a célhoz vezető út; ahhoz, hogy biztosan elérjük a céljainkat, pontosan meg kell határoznunk, mik is azok, mielőtt elindulunk ezen az úton.

A központi kérdés természetesen az, hogy miért akarunk időt, pénzt és energiát fektetni egy adott nemzetközi önkéntes projektbe. Mit akarunk elérni és céljaink valóban *okosak*-e? (Az angol *SMART* – *okos* kifejezés betűi egy-egy olyan tulajdonságot fednek, amelyek segítenek kiértékelni a célkitűzéseinket: *specific* – specifikusan, azaz eléggé pontosan határoztuk-e meg a projekt céljait; *measurable* – mérhető-e a projekt sikeressége, azaz a célkitűzések teljesülése; *achievable* – elérhető-e a kitűzött célok; *realistic* – reálisak-e a célkitűzéseink; *timed* – megfelelően meghatározott-e a célkitűzések teljesülésének határideje. Ezekről a kritériumokról lásd még a *Projektmenedzsment* című T-kitet, amely letölthető a www.training-youth.net honlapról.

A legtöbb projekt esetében több különböző, bonyolult módon összefüggő célkitűzéssel találkozunk egyszerre. A félreértések elkerülése végett fontos minden célt felfedni, és a legfontosabbakról kialakítani egy alapvető egyetértést. Akár írásba is foglalhatjuk a célkitűzéseinket, hogy egyértelművé tegyük, hogy ezeket mindenki biztosan elfogadja (ha anyagi támogatásra pályázunk, ezt amúgy is meg kell tennünk).

A való életben...

Susannek többször is alaposan át kellett gondolnia az építőtábor és a kétfős hosszú távú önkéntes projekt céljait, mivel számos alkalommal kellett ismertetnie az ötleteit kollégáival, a szervezet vezetőségével, az önkormányzattal és másokkal.

Az építőtábor esetében az egyik cél például az erdőbe látogató „zöld turisták” számának jelentős növelése volt a következő nyárig. Ez a célkitűzés pontosan meghatározta, mit is akartak elérni (több „zöld turista” odacsábítása). A nyári szezon kezdetétől (időtényező) könnyen le lehetett mérni, hogy többen használták-e a turistautakat. A beigért támogatással és a velhói önkormányzat által szervezett tájékoztatókampánnyal ez a célkitűzés könnyen elérhető és reális volt.

Az ELKA által végzett munka persze az ELKA mint természetvédő szervezet hírnevének is jót tesz. Javítja az önkormányzattal és a turistautakat használó ifjúsági szervezetekkel való együttműködést, az önkéntes szolgálat pedig nemzetközi távlatokat nyit meg az ELKA előtt.

Bár a „Miért?” a központi kérdés, ezt más kérdőszavakkal együtt érdemes használni (a Lasswell-módszer nyomán – erről lásd a *Projektmenedzsment* című T-kit 32. oldalát).

- **Ki** érintett a nemzetközi önkéntes projektben (partnerszervezetek, munkatársak, önkéntesek, támogatók, helyi intézmények stb.)? Miért pont ők?
- **Mit** fogunk a projekt keretein belül elvégezni (munkaterv, szabadidős tevékenységek stb.)? Miért pont ezt?

- **Hol** akarunk mindenre sort keríteni (munkahely, szállás, a különböző szolgáltatások, boltok távolsága stb.)? Miért pont ezeken a helyeken?
- **Hogyan** fogjuk végrehajtani a projektet (felhasznált módszerek, támogató szervezetek, felhasználandó források stb.)? Miért pont így?

A legfontosabb kérdés, amit föl kell tennünk magunknak (és azoknak, akikkel együtt dolgozunk a projektben), az, hogy miért csináljuk a különböző dolgokat egy bizonyos módon és miért nem másképpen.

A való életben...

A természetjárás és kalandtúra szervezésre indított hosszú távú projekt esetében például azt kellett megvitatni az ELKA-n belül, hogy kiket lenne érdemes meghívni. A szervezet végül a külföldi önkéntesek meghívása mellett döntött. Mi volt erre az okuk? Szerettek volna nemzetközi távlatot adni a projektnek, és úgy tűnt, hogy az önkéntesek és az ELKA tagjai nyelvtudásának összeadásával lehetőség nyílna a nemzetközi csoportok számára történő túraszervezésre is. Az ELKA két önkéntest szeretett volna bevonni. Miért? Ilyen módon a két önkéntes együtt dolgozhatott a projekten, társaságot és segítséget nyújthatott egymásnak. Az ELKA számára fontos volt az önkormányzat bevonása is, mivel ezáltal elismertséget tudtak biztosítani a munkájuknak, illetve valamennyi segítséget is kaptak hozzá. A partnerszervezet kiválasztásánál szintén felmerült a „Kivel?” és „Miért?” kérdése.

A „Mit?” és „Miért?” tekintetében az ELKA hosszú távú önkéntes projekt szervezése mellett döntött, mivel az önkénteseknek időre van szükségük ahhoz, hogy kiismerjék az erdő által nyújtott lehetőségeket, és érdekes és izgalmas programot fejlesszenek ki. A „Hogyan?” kérdésre az ELKA azt a választ adta, hogy fokozatos munkát kell végeznie, hiszen az önkéntesek nem lesznek feltétlenül szakértői annak a területnek, amelyen dolgozni fognak. Ezért először a kalandtúrázás technikáit kell elsajátítaniuk, majd meg kell oldaniuk egy túra vezetését az ELKA egy munkatársával, hogy végül önállóan szervezhessenek kalandtúrákat. Ez az időszak a fogadó ország nyelvének gyakorlására és magabiztos használatának kialakítására is lehetőséget nyújt.

A projekt időzítésének és térbeli elhelyezésének eldöntésében természetesen maga a nyári időszak és az erdő voltak a legfontosabb szempontok. Az ELKA úgy döntött, hogy az önkéntesek tavasszal állhatnak munkába, hogy a nyári csúc szezonra szert tegyenek a túravezetéshez szükséges tudásra és magabiztosságra. Bár az önkéntesek munkája az erdőhöz kötődött, az ELKA Velho központjában lakó családoknál szállásolta el őket, hogy a családtagok segíthessék a helyi közösségbe való beilleszkedésüket, és hogy könnyebben vehessenek részt különböző programokon szabadidejükben (bulik, mozi, találkozók), mint ha az erdő közelében laktának.

Az ELKA önkéntesekkel folytatott munkáról való elképzeléseit példázza a „tandemtechnika”, ami alatt azt értik, hogy mindkét önkéntes mellé kijelölnek egy segítő munkatársat, aki hetente találkozik az önkéntesekkel. Ez az önkéntesek közötti bizalom kiépítését célozza és alkalmat nyújt az önkéntesek szükségleteinek, gondjainak megbeszélésére, amivel megakadályozható, hogy ezek idővel kezelhetetlen problémáká váljanak.

Ez mind persze a projektet megelőző és a projekt folyamán szükséges tervezésnek csak egy apró része.

Egy nemzetközi önkéntes projektben azonban sosincs egyedül az ember. Ha önkéntest szeretnénk fogadni, fel kell vennünk a kapcsolatot olyan szervezetekkel, akik tudnak önkéntest küldeni. Küldő szervezetként meg kell találni az önkénteseink fogadására legalkalmasabb projektet. Ezért fontos a megbízható és szilárd nemzetközi partnerség kialakítása. Arról, hogy hogyan találhatjuk meg

a megfelelő partnerszervezetet, a 3.1-es fejezetben (Hogyan találunk megfelelő partnert projektünkhöz?) írunk.

A partnerekkel egyeztetni kell a projekt menetrendjéről. Bár fontos minden lépésre elegendő időt biztosítani, gyorsan és hatékonyan is kell dolgozni, hogy minden érintett lelkesedése végig megmaradjon. A hosszú várakozás elveheti az önkéntesek vagy a partnerszervezet kedvét a részvételtől.

A való életben...

Az építőtábor menetrendje

Hó- nap	Fogadó szervezet	Küldő szervezet
1.	Igényfelmérés: egyeztetés kollégákkal, partnerekkel, a helyi közösség tagjaival, a helyi intézményekkel az építőtáborról. Potenciális küldő szervezetek keresése.	Igényfelmérés: fiatalok külföldi önkéntes szolgálati lehetőségek iránti érdeklődésének felmérése. Szükség esetén az építőtáborok általános ismertetése. Jelentkezők érdeklődésének, indítékainak megismerése.
2.	A tábor céljainak meghatározása és stratégia kidolgozása. Célok és menetrend egyeztetése a partnerekkel. Program kialakítása (munka és szabadidős tevékenységek). Mindenre kiterjedő költségtervezés, forráskeresés.	Potenciális fogadó szervezetek keresése, a legjobb kiválasztása. Célok és menetrend egyeztetése a partnerekkel. Költségvetés készítése, önkéntes kiküldéséhez anyagi feltételek biztosítása.
3.	Építőtábor részletes tájékoztatójának és programjának kiküldése a kiválasztott küldő szervezetekhez.	Esetleg előkészítő találkozó a projekt helyszínén.
4.	Egyeztetés a jelentkezőkről a küldő szervezettel.	A potenciális önkéntesek bemutatása a fogadó szervezetnek.
5.	Megfelelő önkéntesek kiválasztása, önkéntesek fogadásával kapcsolatos feladatok intézése.	
6.	Önkéntesekkel kapcsolatos munkában részt vevő személyek felkészítése. Végső információ kiküldése a résztvevők számára (útbaigazítás stb.).	Önkéntesek felkészítése. Kiküldéssel kapcsolatos feladatok intézése (vízumok, biztosítás, utazás stb.). Tájékoztató a fogadó szervezetről és a célországról az önkéntesek számára.
7.	Háromhetes építőtábor. Projekt és elért eredmények széleskörű ismertetése.	Önkéntesek indulása. Kapcsolattartás, érdeklődés a projekt haladásáról.
8.	Partnerszervezetek közötti értékelés.	Visszatérés után a projekt kiértékelése az önkéntesekkel, tájékoztatás a küldő szervezetben végezhető munkáról.
9.	Pénzügyi jelentés készítése a támogatóknak.	Pénzügyi jelentés készítése a támogatóknak.

A hosszú távú önkéntes projekt menetrendje

Hó- nap	Fogadó szervezet	Küldő szervezet
1/2.	Igényfelmérés és forráselemzés: Egyeztetés az önkéntesek bevonásáról a szervezet tagjaival. Elérhető források felmérése: pénzügyi eszközök, emberi erőforrások, rendelkezésre álló munkaidő (a projekt vezetése és az önkéntesekről való gondoskodás szempontjából). A projekt céljainak felvázolása.	Forráselemzés: Elérhető források felmérése: önkéntesek toborzása, felkészítése, nemzetközi partnerek felkutatása. Célok felvázolása.
3.	A fogadó szervezetről, az önkéntesek feladatairól szóló tájékoztató elkészítése. Keresett partnerszervezet profiljának felvázolása.	Önkéntesek toborzása. Keresett fogadó szervezet profiljának felvázolása.
4/5.	Partnerkeresés.	Partnerkeresés.
6.	Előkészítő találkozó: Megegyezés az önkéntesek személyéről. Az önkéntesek elhelyezéséről, a szervezetek közötti kommunikációról, a felelőségek, anyagi terhek megosztásáról szóló partnerségi megállapodás elkészítése.	Előkészítő találkozó: Megegyezés az önkéntesek személyéről. Az önkéntesek elhelyezéséről, a szervezetek közötti kommunikációról, a felelőségek, anyagi terhek megosztásáról szóló partnerségi megállapodás elkészítése.
7.	Szükséges pályázatok benyújtása.	Önkéntesek felkészítésének megkezdése.
8/9.	A projektért felelős csapat felkészítése. Önkéntesek ismerkedési időszakának előkészítése. Kapcsolattartás az önkéntesekkel.	Nyelvtanfolyam. Ügyintézés: biztosítás, munkavállalási engedély, vízum stb.
10.	Az önkéntes érkezése. Ismerkedési szakasz, megérkezés utáni képzés.	Kapcsolattartás az önkéntessel és a fogadó szervezettel.
13.	Félidek értékelés. Állandó odafigyelés, résztvevők támogatása.	Részvétel a félidek értékelésben. Állandó kapcsolattartás az önkéntessel és a fogadó szervezettel.
16.	Összefoglaló értékelés, önkéntesek hazatérése.	Találkozó a hazatérő önkéntesekkel. További önkéntes tevékenységre vonatkozó javaslatok.
17.	Projekt kiértékelése a partnerszervezettel.	Projekt kiértékelése a partnerszervezettel.
18.	Pénzügyi jelentés készítése a támogatóknak.	Pénzügyi jelentés készítése a támogatóknak.

A nemzetközi önkéntes projektek során az egyik legfontosabb feladat, amely nélkül akár az egész projekt meghiúsulhat, a finanszírozás megoldása. Ezért a költségvetés elkészítése és a pénzügyi támogatások megpályázása általában az előkészítés egyik első lépése. Európai szinten számos forrás létezik a projektek finanszírozására, mint az Európai Önkéntes Szolgálat (European Voluntary Service, EVS) és a European Youth Foundation (EYF), ám egyéb forrásokra is támaszkodhatunk munkánk során. A továbbiakban még részletesebben érintjük a pénzügyeket (lásd 2.3 Finanszírozás és költségtervezés).

A nemzetközi önkéntes projekt problémamentes működéséhez alapvetően fontos tudni, hogy a projekt különböző szakaszaiban milyen feladatokat kell elvégezni és ezekért ki a felelős. A munka és a felelőségek megosztásának pontos leírásával minimális szinten tarthatjuk a félreértéseket, illetve megakadályozhatjuk, hogy fehér foltok maradjanak a projekttervben. A 2.1 A nemzetközi önkéntes szolgálat szereplői című fejezetben már elég részletesen tárgyaltuk a projekt egyes résztvevőire háruló feladatokat, de alább még közöljük az ELKA hosszú távú projektjében kialakult munkamegosztást.

Hosszú távú önkéntes szolgálat munkamegosztása

Feladat	Felelős
Teljes projekt koordináció.	Susan, a fogadó és Tomas, a küldő szervezet projektkoordinátora.
A megfelelő önkéntesek felkutatása, megfelelő tájékoztatás nyújtása, önkéntesek felkészítése.	Tomas (természetesen a Susantól kapott önkéntes-profil alapján).
A fogadó és a küldő szervezet közötti kommunikáció és megállapodások az egész projekt folyamán.	A szervezetek projektkoordinátorai, akik a különböző döntéseket és megállapodásokat rögzítik és azokat ismertetik az összes érintettel.
Helyi intézményekkel, más ifjúsági szervezetekkel folytatott egyeztetések.	Az ELKA elnöke, hisz itt inkább politikai természetű feladatokról van szó.
Költségvetés összeállítása, pénzügyi támogatás megpályázása, jelentések készítése.	Az ELKA pénztárosa, aki Susan közreműködésével dolgozik. A küldő szervezet részéről Tomas szintén pályázik pénzügyi támogatásra az utazás, ügyintézés, kapcsolattartás és az utólagos feladatok költségeinek fedezéséhez.
Az önkéntesek fogadásának előkészítése, konkrét munkaterv összeállítása.	Susan minden érintettel felveszi a kapcsolatot (fogadó család, önkéntesek feladataival, beilleszkedésével, nyelvtudásuk fejlesztésével foglalkozó segítők stb.).
Oktatás és a munkával kapcsolatos segítségnyújtás.	Jason, aki a kalandtúrák szervezésében is részt fog venni és Susan.
Nyelvtudás fejlesztése.	A küldő szervezet elutazás előtt elküldi az önkénteseket egy intenzív nyelvtanfolyamra. Az ELKA egyik tagja tolmácsnak készül és informális keretek között folytatja az önkéntesek nyelvi képzését.
Beilleszkedés segítése (szabadidő-programok, önkéntesek bemutatása különböző embereknek és szervezeteknek stb.).	Susan testvére, aki egyidős az önkéntesekkel.
Kapcsolattartás az otthoniakkal (barátok, család, otthoni ügyintézés stb.).	Tomas, a küldő szervezet projektkoordinátora.
Problémák kezelése (konfliktusok, betegség, baleset, honvágy, válságok stb.).	Susan hangolja össze a szükséges lépéseket és állandó kapcsolatban áll a küldő szervezet koordinátorával. Nagyobb mérvű válság kezelésében az ELKA elnöke is részt vesz.
Projekt dokumentálása (eredmények, nyilvánosság tájékoztatása, hírverés a helyi sajtóban, pénzügyi jelentések stb.).	Ez Susan feladata, aki a pénzügyi tételeket továbbítja a záró pénzügyi jelentés összeállításáért felelős pénztárosnak.
Értékelés (rendszeres értékelés az egész projekt folyamán és összefoglaló értékelés annak végén), oklevelek kiállítása.	Susan rendszeresen találkozik az önkéntesekkel, a testvérével (aki a beilleszkedésüket követi nyomon) és Jasonnel (aki a munkában támogatja őket). A projekt végén az önkéntesek és a küldő és fogadó szervezetek koordinátorai tartanak egy közös találkozót. Ez alkalommal az önkéntesek részére kiállítanak egy, az összes érintett által hitelesített oklevelet.
Otthoni beilleszkedés, utólagos feladatok.	Tomas megkeresi az önkéntesek által megszerzett tapasztalatok felhasználásának legjobb módját, amely az önkéntesek és a küldő szervezet számára egyaránt a leghasznosabb.